

САМЮЕЛ БЪОРК

МОМЧЕТО В СНЕГА

*Тази книга е издадена с финансовата помощ
на НОРЛА.*

Самюел Бьорк

Момчето в снега

Превела от норвежки: *Мария Стоева*

ИК „EMAC“

Samuel Bjørk

GUTTEN SOM ELSKET RÅDYR

© Samuel Bjørk, 2018

Published by agreement with Ahlander Agency

Самюел Бьорк

МОМЧЕТО В СНЕГА

Превод: *Мария Стоева*

Оформление на корицата: *Живко Петров*

© ИК „ЕМАС“

Всички права запазени!

На Коледа през 1999 г. един пенсионер шофираше през планината от Осло към Хемседал. На седемдесет и една години, вдовец, той беше посетил дъщеря си за празника. По принцип този път му харесваше поради две причини: първо, защото не обичаше града – хубаво е да се измъкнеш от хората и вечните им потребности; второ, просто защото го обграждаше изключително красива природа. Гора, високопланински поляни, върхове, езера – еднакво пленителни през всички сезони. Най-хубавото от Норвегия. Докъдето стига погледът, все неподправена красота. Тази година зимата беше подранила и да караш през натрупалия вълшебен сняг бе все едно да прекосяваш красивия, притихнал пейзаж на пощенска картичка. По принцип. Възрастният мъж не виждаше добре и се опита да си тръгне рано, за да се наслади на пътя до къщи. По светло. Но не, този път не потегли навреме. Мракът. Не го обичаше. Едно е да си седиш у дома пред огнището – хубаво е, в такива моменти изобико не възразяваше, че земното кълбо се е завъртяло и е негов ред да потъне в прегръдката на нощта – всъщност е доста уютно. Да си сипеш чашка от нещо хубаво, да се сгушиш под одеялото на дивана, а навън да се пробуждат нощните животни и студът така да се е вкопчил в дебелите греди на стените, та дървесината да пука. Но в колата? Толкова далече от дома? Не, не му харесваше. Възрастният мъж намали скоростта и наклони лице още по-близо до предното стъкло. Беше купил нови фарове с обсег от 1000 м. Мощни фарове за извънредни ситуации като тази – запали ги, когато облаците се плъзнаха по небето и затулиха сла-

бата светлинка на луната. Изведнъж се спусна леден, непрогледен мрак. Възрастният мъж притаи дъх и за миг се поколеба дали да не спре да изчака. Каква идиотицина, за Бога! Навън бе почти минус двайсет градуса, а той е откъснат от хората. Трябва само да стисне зъби, ще се оправи някак си. Възрастният мъж тъкмо понечи да включи радиото, за да го държи буден, когато предните светлини ненадейно се натъкнаха на нещо и той удари спирачката с два крака. По дяволите. Силует на пътя. Какво...? Петдесет метра. Двайсет метра. Десет метра. Отчаяно набиваше педала, сърцето му се качи в гърлото, кокалчетата на стисналите волана ръце побеляха, светът едва не рухна пред очите му, докато автомобилът не спря най-накрая. Седемдесетгодишният мъж остана на мястото си, мъчейки се да си поеме дъх. Какво, дяволите да го вземат, беше това? Насред пътната лента пред него стоеше малко момче. Неподвижно. С посинели устни. На главата му имаше рог от сърндак.

1

АПРИЛ, 2013 г.

Десетгодишното къдрокосо момченце седеше отзад на малката гребна лодка и се стараеше да не мърда. То погледна крадешком баща си, настанил се зад греблата, и усети как го облива топлина. Отново бе на гости на татко. Най-сетне. Изминало беше доста време от последния път, след който мама научи за случилото се в татковата къща навътре в гората, в подножието на планината – мама я наричаше „съборетина“. Момченцето се опита да ѝ обясни как няма никакво значение, че татко не приготвя вечеря като нея, пуши вътре и държи пушки във всекидневната. С тях стреляше по яребици, не по хора, но мама не искаше и да чуе. Повече никакви посещения. Дори се беше обадила в полицията или май не в полицията, но за всеки случай повика един човек, който дойде и разговаря с него до масата в кухнята и си водеше бележки в тефтер, а след това момченцето не видя повече баща си. До днес. На десетгодишното дете му се искаше да разкаже колко книги е прочело от миналия път – книги за риболов. Вече може да изброи много видове риба – сиг, сивен, молва, пъстърва, съомга – и научи, че в тези води не се среща щука, защото щуката обича да се спотайва в дзуката. Тук такава няма въпреки заблатения бряг, но момчето не каза нищо, защото си знаеше урока: на риболов се мълчи, само ако татко го заговори пръв, му е позволено да отвърне съвсем тихичко.

– Първото ни излизане в езерото Свартшъон за годината – прошепна баща му, усмихвайки се през брадата.

– Всеки път е вълшебно – на свой ред прошепна момчето и го обля нежна топлина, защото татко му намигна.

Многократно се бе опитвал да обясни на мама: за татко; колко обича да идва тук; за птиците навън и за миризмата на дърветата; че не винаги нещата опират до парите, а татко не е виновен, задето не искат да купуват рисунките му; как може да вечеряш и без да си измиеш ръцете, и без покривка на масата. Ала тя не искаше и да чуе, а по някое време, понеже с такава мъка намираше думите, престана да прави опити.

При татко.

Вдигна очи към облаците с надеждата скоро да изчезнат. Да се появи звездно небе. Тогава рибата идва. Отново погледна баща си – силните му ръце безшумно движеха греблата през почти въгленовочерната вода – искаше му се да сподели, че и той е тренирал и скоро ще се справя и самичък – ще гребе, но си замълча. Не ходеше във фитнеса при мама – там не беше позволено за деца, но тренираше възрастни, в стаята си, от половин година правеше лицеви опори и коремни преси почти всеки следобед. Често се оглеждаше – мускулите му не бяха заякнали особено. Обаче имаше план. Може би другото лято щеше да се получи. Къдрокосото момче си представяше сцената: ще влезе през вратата с раница на гърба, евентуално с тениска като на мъжете от фитнеса на мама, със здрави ръце и изпъкнали мускули, годни да гребат. Тогава татко ще си седи отзад, а той ще върти греблата.

– На риболов не може без бира – прошепна баща му и пак му намигна, като се наведе напред и отвори една от зелените кутии между краката му на дъното на лодката.

Момчето кимна в отговор, макар мама да обсъждаше с хората, които ги посещаваха, и този въпрос: татко пие прекалено много и се държи безотговорно. Свартшъон: тайно,

прекрасно езеро високо в планината. Малцина знаят за него, а сега с татко са там, затова се стараеше да не мисли много за другото; за думите на мама: няма да се повтори. Няма да ходи повече при татко. Сега навярно е за последен път.

– Да хвърлим ли въдиците? – попита татко шепнешком, пускайки греблата.

– Муха или блесна? – на свой ред прошепна къдрокосото момче – знаеше колко е важно, макар да не му бе съвсем ясно защо.

Баща му отново отпи от кутията с бира, хвърли поглед към облаците и попита, обърнат към тъмната вода:

– Ти какво мислиш?

– Блесна? – колебливо предположи момчето, но усети приятен гъдел по бузите си, защото баща му кимна усмихнат и отвори кутията с риболовни принадлежности на пейката до него.

– Твърде е тъмно за мухи, съгласен ли си?

– Съгласен съм – потвърди момчето, оглеждайки облачното небе, сякаш едва сега го забелязва.

– Дръж! – нареди баща му, след като привърза пъстрата кукичка към края на въдицата.

Тържествен момент: ръцете на момчето поеха въдицата от баща му. Макар и наясно какво ще каже татко, се престори, че научава нещо ново, когато той прошепна:

– Без резки движения, за да не се озовем на дъното.

– Добре – съгласи се момчето и метна въдицата от ръба на лодката.

Зържа макарата. Повдигна въдицата. Придърпа я. Отпусна в точния момент. Къдрокосото момче усети как го облива топлина, понеже прочете в погледа на татко, че е направило всичко, както трябва. Пъстрата кукичка падна в черната вода с почти недоловим плясък.

– По-леко – отвори още една кутия бира баща му. – Издърпай. Внимателно.

Момчето го послуша и изведнъж му се допря да каже

на мама, че не е права. Тук е лодката, водата. Искаше му се да остане при татко, каквото и да разправят хората с бележниците. Навярно дори е възможно да се премести тук? Да храни птиците? Да помогне на татко да поправи покрива? Да ремонтират пропадналите стъпала на стълбището? Така се улиса в тези мисли – колко би било хубаво – че почти забрави въдицата в ръцете си.

– Риба!

– Какво?

– Хванал си риба!

Малкото момче се сепна при вида на извитата въдица. Макарата не помръдваше.

– Голяма е – провикна се, забравил, че трябва да пази тишина.

– По-дяволите – изруга баща му и се приближи. – Да не би да си закачил дъното?

– Не... мисля.

Момчето с мъка навиваше макарата. Тежестта бе голяма – чак лодката се премести бавно към брега.

– Скоро ще се появи – засмя се бащата му и разпери ръце над планшира.

– Какво е?

– Не гледай, Тумас! – ненадейно извика мъжът, когато нещо изплува на повърхността.

– Татко?

– Легни на дъното. Не гледай!

Момчето искаше да го послуша, но ушите му не чуваха.

– Татко?

– Залегни, Тумас! Не гледай!

Ала Тумас вторачи поглед.

Долу във водата лежеше момиче.

Бялосиньо лице.

Отворени очи.

По водата се носеха подгизнали дрехи – беше облечена твърде леко за разходка в гората.

– Татко?

– Залегни, Тумас! По дяволите!

Момчето не видя нищо повече, защото баща му се спусна изневиделица, прескачайки скамейките, и го притисна към дъното на лодката.

2

Не че Каролине Берг се страхуваше да лети. Използваше го само като претекст. В действителност се страхуваше изобщо да пътува. Най-добре ѝ беше у дома. Обичаше рутината. Не, нуждаеше се от рутина.

– Няма ли да дойдеш на гости, мамо?

– С удоволствие бих дошла, Вивиан, но знаеш, страх ме е да летя.

– Защо тогава не вземеш влака?

– Да прекарам шестнайсет часа, затворена в консервена кутия с непознати?

– Разбирам те, но страшно искам да ме видиш как танцувам.

– Виждала съм те, Вивиан. Много пъти.

– Да, но това не е културният дом в Будьо, мамо, а операта в Осло. Операта! Казах ли ти, че ме приеха в ансамбъла на Александър Екман? Ще танцувам в „Лебедово езеро“. „Лебедово езеро“! Не е ли страхотно?!

– Прекрасно е, Вивиан. Поздравявам те, скъпа.

– Пуснала си корени там, мамо. Стоиш съвсем сама. Защо да не се разходиш до Осло? Ще отидем на ресторант. Нали си чувала за „Маемо“? Има го в справочника на „Мишлен“. Не може ли да...

Искаше, естествено, да види как дъщеря ѝ танцува.

Това бе единственото ѝ желание, за бога.

– Ще се видим, като си дойдеш. Така се разбираме.

– Непременно, мамо. Сега трябва да бягам – имаме репетиция. Добре си, нали?

– Добре съм, Вивиан. Не се тревожи за мен.

– Хубаво, мамо. Ще се чуем скоро.

– Ще се чуем.

Божичко, кога порасна?

Дните просто идваха и си отиваха.

Къде отиде животът ѝ?

Животът, за който мечтаеше?

Беше на четирийсет и две, а се чувстваше на сто. Всяка събота седеше в ресторант „Сюдвест“ и дъвчеше сандвич със скариди. Не го изричаха на глас, но тя нямаше съмнения: присмиваха ѝ се. Приятелките ѝ. Същите от едно време; от гимназията в Будьо. Доиде абитуриентският бал. Само тя имаше амбиции. Да замине за Индия, за Африка. Да бере ябълки в Гватемала. Да свири на китара по улиците в Амстердам. Другите нямаха такива стремежи. Те щяха да се омъжат, да родят деца, да си намерят работа в общината, в супермаркет „Рема“. Във всеки случай щяха да останат в Будьо. Обаче явно всички бяха обиколили света, само не и тя.

Пролетта преди две години Вивиан замина за Осло, за да се яви на прослушване. Силната, сладка Вивиан – появи се неочаквано, сякаш от нищото. Спомни си летището в Будьо. Оттам излитаха самолети за цял свят, а войниците от НАТО идваха на учения. Каролине Берг бе на два-сет и безгрижна. Той доиде от Англия, остави я с надут корем и без адрес за връзка.

Негова ли е вината?

На Люк Мур от Лийдс, готиния пилот с тъмните къдрици?

*Той ли е виновен, защото не си ходила никъде, Каролине?
Не, сърди се единствено на себе си.*

Живееше в малък апартамент само на двеста метра от летището, където самата тя не беше стъпвала.

Никъде не бе пътувала.

Непременно идете в Аликанте – там е прекрааасно.

Мете.

Някога най-добрата ѝ приятелка. Вече не – сега имаше мъж, деца, хубава къща в Хюнста, всяко лято ходеше на почивка на разни далечни места.

Божичко, Кий Уест! Чудно е, така съм чувала, но ти си луда!

Сюньове.

В училище не можеше да върже и две думи, но хвана предприемач от Харста, любител на яхти, който инвестираше в недвижимо имущество в чужбина.

Безспорно ѝ се присмиваха при всяко влизане в супермаркет „Куп“.

Не гласно, ала тя забелязваше.

– Искате ли фактура? Торбичка?

Стоките върху поточната линия и неизменният звук.

Пълнозърнест хляб.

Бийп.

Мляко.

Бийп.

Четири коли на промоция.

Бийп.

Грозна си.

Бийп.

Никога няма да постигнеш нищо.

Бийп.

Но ето, тайно – само да знаеха! – набра номер, намерен в интернет. Изпи няколко чаши червено вино, преди да се осмели. Първите два пъти затвори, без да каже нищо, дланите ѝ се потяха, но най-накрая, на третия опит, дръзна да си отвори устата.

Психолог.

Боже мили, още една тема за одумки, поредната причина да ѝ се присмиват, но въпреки всичко се обади.

Слава богу!

Летището в Будьо.

Живееше наблизо от почти трийсет и пет години, но никога не бе стъпвала на територията му.

Каролине Берг извлачи през последните няколко метра до входа големия нов червен куфар и се спря да си поеме дъх.

Какво каза психологът?

Стъпка по стъпка.

Ще се справиш, Каролине.

Виждаше отражението си в лъскавите плъзгащи се врати. Стигаше ги с ръка, но сякаш бяха на друга планета. Купи си нови дрехи. Отиде на фризьор. Да, след като веднъж се осмели да се обади, изпълни всичките му наставления. Не от първия път, не, тогава я отврати. Сякаш щом си отвореше устата, оттам излизаше мръсотия. Пита я за много лични неща. Неща, за които не се бе замисляла. Какви бяха отношенията ви с баща ти? Как се разбирахте с майка ти? Божичко, виеше ѝ се свят, призляваше ѝ, у нея бушуваха неподозирани чувства и мисли, не мигваше по цяла нощ. Но ето че след няколко седмици се отприщи. Подобно на лавина. Щом се отпусна, вече не можеше да спре.

Усмихна се на собственото си отражение.

Колко си красива, Каролине!

Колко си способна, Каролине!

Палтото ти ново ли е, Каролине? Много е хубаво.

Даваше ѝ такива задачи.

Трябва да се научиш да обичаш себе си.

Осло?

Столицата.

От толкова време искаше да отиде там!

Да види двореца. Стуртинга. Улица „Карл Юхан“. Националният театър. Парк „Фрогнер“ със статуите. И не на последно място – Операта.

Пое дълбоко въздух за последен път и се насили да направи няколкото крачки до входа. Единият крак. После другият. Ето че се озова вътре. Намираше се в залата за заминаващи пътници. Леко ѝ се виеше свят, но не спря. Всичко ще бъде наред, Каролине. Само още малко. Син екран. SK4111. SAS. Осло. Излита в 12.35.

Идвам, Вивиан.

Мама идва да види как танцуваш!

Застанал на прозореца в малкия си апартамент, Холгер Мунк палеше четвъртата си цигара за деня и се чувстваше като идиот. Пролетта бе дошла в Осло, дърветата около стадион „Бишлет“ се раззеленяваха, но нямаше какво друго да го разведри. Зимата беше тежка. *Не, зимата беше хубава, затова се чувстваше толкова глупаво.* Беше в отпуск. Дъщеря му Мириам бе претърпяла злополука. Не ходеше на работа, за да ѝ помогне да се вдигне на крака. Бедата сближи семейството. Напуснала бе някогашния си дом в квартал „Рьоа“ преди повече от десет години, но тази зима сякаш бяха заличени всички трагични последствия и разводът му с Мариане все едно не се бе състоял. Отначало Мириам лежеше в болница, но когато лека-полека започна да се подобрява, я преместиха вън, в стария им дом. И той я последва. Новият мъж на бившата му съпруга, Ролф, се изнесе, за да не пречи на болната, а Мунк се възползва и зае мястото му. И ето че отново бяха почти семейство. *Няма да я бъде, как не се досети, по дяволите!?* Господи, колко беше глупав! Вечеряха във всекидневната, събрани около масата от скъпо дърво. Преди много години я бяха купили заедно – той току-що бе започнал работа като следовател в случаите с убийства и за първи път разполагаха с малко допълнителни средства. Петък вечер пред телевизора – като съвсем нормално семейство. Двамата с Мариане седят на

дивана, а внучката им Марион се е разположила между тях. Мириам едва не се прости с живота си. Трябваше да разбере, че това е причината тя да се държи така. Като едно време. Сякаш пак са заедно.

Мариане дори не го обвиняваше, макар дъщеря им да бе на косъм от смъртта по негова вина. В някакъв смисъл. В отдел „Убийства“ бяха по петите на извратен убиец, а Мириам щеше да е последната му жертва. Можеше да стане последната му жертва. Мунк дръпна от цигарата и поклати глава. Тялото му още не се бе отърсило от ужаса. *Какво щеше да стане, ако...? Али ако...?* Но се размина. За щастие. После се опи от приятния уют. Той и Мариане. И Мириам. И малката Марион. Даже отново започна да носи венчалната халка. Идиот – навярно това представлява в очите ѝ. Преди няколко дни дойде при него на стълбите, докато пушеше.

Трябва да поговорим, Холгер...

Прочете го в погледа ѝ.

Ролф се връща утре...

Само кимна. Взе малкото си багаж и за пореден път си тръгна с подвита опашка.

Какъв идиот!

Приличаше на глупав тийнейджър.

Холгер Мунк смачка наполовина изпушената цигара в пепелника до прозореца и понечи да запали нова, когато телефонът му зазвъня.

Името, изписано на дисплея, не бе виждал отдавна.

Анете Голи.

Талантливата русокоса прокурорка движеше отдел „Убийства“, докато той отсъстваше.

– Да? Мунк на телефона.

– Здравсти, Холгер! – изрече с ласкав глас.

Холгер Мунк оглавяваше специален отдел „Убийства“ на улица „Марibuесгатe“ повече от десет години и с течение на времето се бе обградил с най-способните хора